

67. Torstaina 3 päivänä kesäkuuta 1993

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ainoa käsittely:

1) Eduskunnan tilintarkastajien kertomus vuodelta 1992 1580

Kertomus n:o 4
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 18

Ensimmäinen käsittely:

2) Ehdotus laiksi uskonnonvapauslain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 44
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 10

3) Ehdotukset laeiksi maksuvaikeuksissa oleville asunovelallisille myönnettävää korkotuesta ja leimaverolain väliaikaisesta muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 55
Toivomusaloite n:o 257
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 6

Esitellään:

4) Kertomus niistä jatkotoimenpiteistä, joihin Eduskunnan tekemät muistutukset ja ehdotukset Wärtsilä Meriteollisuus Oy:n toiminnan tukemisesta valtion ja valtionenemmistöisten osakeyhtiöiden varoin ja toimenpitein ovat antaneet aihetta (K 7) 1586

S.

Pöydällepanoa varten esitellään:

5) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19 hallituksen esityksen johdosta laiksi kiinteistön luovuttamisesta Ferenda Oy:lle (HE 67) 1587

S.

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aho E., Alho, Hacklin, Hurskainen, Huuhtanen, Ihamäki, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jansson, Jouppila, Juhantalo, Kalliomäki, Kanerva, Kankaanniemi, Kauppinen, Kekkonen, Koskinen, Laine, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Luttinen, Mäki-Hakola, Niinistö, Pekkarinen, Pietikäinen S., Pokka, Pura, Ranta, Rask, Rauramo, Rehn E., Rehn O., Rinne, Rusanen, Salolainen, Särkijärvi, Urpilainen, Varpasuo, Viinanen, Vistbacka, Vuoristo ja Vähänäkki.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Pura, Huuhtanen, Pietikäinen S., Kankaanniemi, Isohookana-Asunmaa, Rehn E., Lindqvist, Jouppila, Aho E., Särkijärvi, Rusanen, Linnainmaa ja Alho.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Jansson, Laine, J. Leppänen, Niinistö, Pekkarinen, Pokka, Varpasuo, Vistbacka ja Vähänäkki sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Juhantalo, Kalliomäki, Lehtosaari, Liikkanen ja Rauramo.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 216, 217, 219—221, 224, 228, 229, 231, 242 ja 257. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Eduskunnan tilintarkastajien kertomus vuodelta 1992

Ainoa käsittely
Kertomus n:o 4
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 18

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 18.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi uskonnonvapauslain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 44
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 10

Puhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 10.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotukset laeiksi maksuvaikeuksissa oleville asuntovelallisille myönnettävästä korkotuesta ja leimaverolain väliaikaisesta muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 55
Toivomusaloite n:o 257
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 6

Puhemies: Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 6.

Keskustelu:

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Kysymyksessä on laki, joka meillä on ollut jo aikaisemmin voimassa, mutta joka on ollut huono sen takia, että velalliset ovat saaneet korkohyvitystä, mutta korkotuen hakemismenettely epäonnistui. Tämä menettely otettiin käyttöön viime vuoden kesällä. Hakemukset jäivät sisään, ja osa näistä vuosi sitten jätetyistä hakemuksista on edelleen käsittelemättä. Tämä osoittaa sitä, että byrokratian läpi on erittäin vaikea saada ajetuiksi sellaisia asioita, joissa ihmisiä tuetaan heidän vaikeuksissaan.

Mutta nyt käsillä oleva lakiesitys parantaa tätä tilannetta käsittelyn osalta sillä tavalla, että valtion antaman korkotuen käsittely siirtyy valtion viranomaisilta suoraan pankeille. Me siis delegoimme pankeille valtaa jakaa yhteisiä vero-rahoja kansasuomalaisille. Pankit saavat tästä lähin antaa toimeentulotukea kansalaisille korkotuen muodossa. Siltä osin järjestelmä parantuu, että meillä on selvä käsitys vastuusuhteista. Pankit myöntävät näitä avustuksia, ja on odotettavissa, että toiminta nopeutuu niin, että hakemusten käsittely ei kestä vuoden mittaista aikaa.

Mutta tämän vaikeuksissa oleville kanssaihmisille myönnettävän avun privatisointi tuo mukanaan uusia ongelmia. Tämä valtion raha jaetaan pankkiryhmille niiden hallussa olevan asuntoluottokannan mukaan. Se ei välttämättä anna oikeaa kuvaa siitä, millaisessa tarpeessa eri pankkiryhmien asiakkaat ovat nyt jaossa olevalle korkotuelle.

Tässä syntyy myös pankkiryhmien sisäinen ongelma siltä osin, että erityisesti säästöpankkiryhmässä ja mahdollisesti myös osuuspankkiryhmässä on pieniä pankkeja tai muuten keskuksen kanssa huonoissa väleissä olevia pankkeja, jotka eivät välttämättä saa niille kuuluvaa osuutta näistä tukirahoista. Tämän takia eri pankkien asiakkaat ovat eriarvoisessa asemassa sen suhteen, miten tällaista korkotukea jaetaan.

Erityisen suuren ongelman tämä myöntämismenettely saa aikaan siltä osin, että minkäänlaisia valitusmenettelyä ei ole sen suhteen, kenelle rahoja annetaan tai kenelle ei. Valtion antaman tuen privatisointi sillä tavalla, että tuen myöntäjäksi tulevat pankit, saa siis aikaan oikeusturvas- sa olevia puutteita. Me emme tiedä, miten yhdenmukainen on tämän jälkeen käytäntö, miten tasavertaisessa asemassa kansalaiset ovat sen suhteen, minkä pankin asiakkaita he ovat. Tämän takia valiokunnan mietinnössä on näkemys

siitä, että valtioneuvoston päätöksessä pankkien harkintavalta sen suhteen, kenelle tukea annetaan ja kenelle ei, on saatava mahdollisimman pieneksi.

Vaikka harkintavaltaa kavennettaisiin, seurauksena on se, että en henkilökohtaisesti jaksa uskoa, että kansalaiset olisivat tasavertaisessa asemassa ja käytäntö kaikissa pankeissa olisi yhdenmukainen, sen verran erilaisia pankkien asiakaskuntien rakenteet ovat. Sen lisäksi on mahdollista, että pankinjohtajien, jotka näitä avustuksia valtion varoista myöntävät, suosikkijärjestelyt voivat saada aikaan sen, että pankinjohtajien kanssa hyvissä väleissä olevat asiakkaat saavat valtion korkotukea, jota pankki myöntää, ja pankin kanssa huonoissa väleissä olevat asiakkaat eivät saa. Tämä tekee myös mahdolliseksi sen, että pankinjohtajien omat virheet peitetään jakamalla tukea sellaisille asiakkaille, joille ylipäättään luottojen myöntäminen on ollut virhe.

Tämän takia valiokunta on lisännyt hallituksen esitykseen näkemyksensä siitä, että asunohallituksen on valvottava korkotukihakemusten käsittelyä, myös näiden avustusten myöntämistä, ja viranomaiselle, jonka päätöksestä aina on valitusoikeus toisin kuin pankkien päätöksistä, ollaan antamassa valvontaoikeus sen suhteen, että tiedetään, ovatko pankit toimineet vastoin valtioneuvoston päätöstä, jossa nämä perusteet asetetaan, ja mitä yhteiskunnallisia vaikutuksia tällä toiminnalla on. Sitä varten viranomaisten on saatava tietoa, ja uskomme, että pankkialaisuuden estämättä tätä tietoa on saatavissa sen takia, että me olemme kirjanneet mietintöön sen, että hakemuslomakkeisiin pitää tulla merkintä siitä, että tietoa saa luovuttaa viranomaisille pankkialaisuuden estämättä, jolloin viranomaisilla on mahdollisuus saada selville, ketkä ovat saaneet korkotukea ja mitkä anomukset on hylätty, jolloin me voimme tehdä myös vertailuja sen suhteen, mitkä on hyväksytty ja mitkä on hylätty, niin että käsillä ei ole vain hyväksytyn materiaalin tietokanta.

Mutta haluan kiinnittää huomion siihen, että maassamme on yleinen ongelma sen suhteen, että tukipäätöksiä ollaan privatisoimassa ja päätökset, jotka siirretään yksityisille yrityksille, karkaavat pois sen valitusmenettelyn piiristä, joka julkisen viranomaisen päätöksistä aina on. Niinpä valiokunta onkin merkinnyt mietintöönsä edellyttävänsä, että hallitus ryhtyy pikaisesti selvittämään, miten kansalaisten oikeussuojakeinoja tulisi kehittää, kun viranomaisten aiemmin

hoitamia tehtäviä siirretään yksityisoikeudellisten oikeushenkilöiden hoidettavaksi. Eli tältä osin me vaadimme tulevina vuosina hallitusta tuomaan eduskunnalle selvityksen siitä, mihin toimenpiteisiin se on tämän lausuman perusteella nähnyt tarpeelliseksi ryhtyä niin, että turvataisiin kansalaisten oikeusturva ja tasavertaisuus niissä asioissa, joissa kansalaisten valitusmenettely poistuu esimerkiksi siirrettäessä valtion laitoksia liikelaitoksiksi tai muutettaessa osakeyhtiöiksi. Se on myös hyvin merkittävä prosessuaalinen tapahtuma oikeusturvan kannalta.

Nimittäin tämän seurauksena käy niin, että kansalaiset joutuvat hakemaan oikeusturvaansa oikeusistuinten kautta. Tähän asti on ollut käynnissä viranomaisille osoitettu valitusmenettely, mutta nyt jos yksityinen viranomainen, liikelaitos, tekee väärin, kansalaisen on nostettava oikeuskanne tätä laitosta vastaan ja se tekee paljon kalliimmaksi ja hankalammaksi niiden oikeusturvarikkomusten käsittelyn, joiden kohteeksi kansalaiset katsovat joutuneensa. Eli meillä tämän jälkeen kansalaisten oikeusturvan loukkausten esille saattaminen ja oikaiseminen tulee kalliimmaksi. Se vaatii oikeusistuinkäsittelyn, ja on mahdollista, että kaikilla kansalaisilla ei ole varaa ruveta prosessoimaan sellaisia tahoja vastaan, jotka ennen olivat viranomaisia ja joita vastaan aikaisemmin saattoi käyttää valitusmenettelyä. Sen takia valiokunnan lisäys tähän mietintöön on erinomaisen tärkeä ja valiokunta siitä yksimielinen.

Herra puhemies! Valiokunta on myös tehnyt merkittävän laajennuksen hallituksen esityksen toimialaan. Hallitus esittää, että tätä korkotukea myönnettäisiin vain asunovelallisille, mutta valiokunta haluaa, että tukea myönnettäisiin myös sellaisille yrittäjille, joilla on vakuutena veloille asunto ja jotka saattavat menettää asuntonsa sen seurauksena, että heidän yrityksensä ovat tehneet konkurssin. Tämän perusteella tuen saamis-edellytysten paraneminen myös pienyrittäjille on merkittävä lisäys, ja olisimme toivoneet, että hallitus alkuperäisessä esityksessään olisi ottanut huomioon myös ne kansalaiset, jotka ovat joutuneet vaikeuksiin yritystoiminnan harjoittamisen perusteella ja jotka menettävät kaiken, menettävät yrityksensä ja menettävät sen jälkeen myös asuntonsa, kun ovat satsanneet kaikkensa harjoittamaansa liiketoimintaan.

Herra puhemies! Tämä lisäys valiokunnan pykälään on mielestäni merkittävä lavennus, ja myös se on hyväksytty valiokunnassa yksimielisesti. Tällä tavalla olemme tulleet vastaan myös

niitä pienyrittäjiä, jotka ovat menettämässä mahdollisesti myös asuntonsa, mikä on ihan yhtä kohtuutonta kuin että asuntovelalliset menettävät asuntonsa.

Tältä pohjalta, herra puhemies, minä uskon, että käsillä oleva laki on syytä säätää eduskunnassa, mutta kiinnitän huomiota valiokunnassa paljon esillä olleeseen asiaan, siihen että nyt on merkittävä periaatteellinen asia käynnistymässä: Valtion tuen myöntämisperusteita muutetaan niin, että yksityinen yritys, tässä tapauksessa pankki, saa myöntää yhteisiä rahoja vaikeuksissa oleville ihmisille. Tämän periaatteen lisääntyminen ja yleistäminen yhteiskunnassa on niin ongelmallinen asia, että myös valiokunnan mietinnössä esitetty perustelulausuma siitä, että hallituksen pitää tämä ongelma tiedostaa ja sen perusteella turvata kansalaisten tasavertainen asema ja kansalaisten oikeusturva, tulee ottaa hyvin vakavasti. Meillä ei ole oikeutta huonontaa kansalaisten oikeusturvaa siitä, mitä se silloin on, kun kansalainen on suhteessa valtion. Eli jos valtion varoja jaetaan kansalaisille yksityisten yritysten toimesta, kansalaisten oikeusturva ei saisi siinä prosessissa heikentyä, ei oikeusturva eikä kansalaisten tasavertaisuus lain edessä eikä kohtuullinen vaatimus siitä, että kansalaisia kohdeltaisiin tasavertaisesti myös silloin, kun kysymyksessä on yhteiskunnan kansalaisille jakama tuki, niin kuin tässä tapauksessa on kysymys korkotuesta vaikeuksissa oleville asuntovelallisille ja valiokunnan lisäyksen jälkeen myös niille yrittäjille, jotka ovat antaneet asuntonsa yritysvelkojen vakuudeksi.

Edustajat Pura, Huuhtanen, S. Pietikäinen, Kankaanniemi, Isohookana-Asunmaa, E. Rehn, Lindqvist, Jouppila, E. Aho ja Särkijärvi merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Myller: Arvoisa puhemies! Itse se järjestelmä, että vaikeuksiin ajautuneita perheitä, asuntovelallisia, autetaan korkotuella, on hyvä. Ilman muuta tällä keinolla on mahdollisuus ainakin joitakin murhenäytelmiä välttää. Mutta se tapa, josta ed. Seppänen täällä juuri äsken kertoi, miten tämä on nyt tässä hallituksen esityksessä järjestetty, ei ole kovin vakuuttava juuri siitä syystä, että nyt muutetaan järjestelmää niin, että pankit jakavat valtion rahaa yksityisille asiakkaille.

Tähän ongelmaan on valiokunta mielestäni

ansioikkaasti ja yksimielisesti kiinnittänyt huomiota. Valiokunnan mietinnössä mm. kysytään, miten tämän järjestelmän kautta voidaan varmistaa yhdenmukainen käytäntö korkotukilainojen hyväksymisvaiheessa, sillä pankki- ja rahoitusverkosto on laaja ja säädösten soveltajia on useita, ja kohdentuuko korkotuki oikeudenmukaisesti, kun hakijoiden tukikelpoisuus on tarkoitettu selvittää hakemusten jättöjärjestyksessä. Kun korkotukilainan hyväksyy yksityinen taho, ei päätökseen myöskään voida hakea muutosta.

Tämä on se kohta, johon sosialidemokraatit ovat jättäneet oman vastalauseensa. Vaikka valiokunta kokonaisuudessaan paransi hallituksen esitystä, siitä huolimatta ongelmaksi jäi se, että kun tuen jakaja on yksittäinen liikeyritys, ei sen tekemästä päätöksestä voi valittaa. Tämä ei mielestämme missään tapauksessa ole kansalaisten oikeusturvan kannalta kestävä ratkaisu. Sen vuoksi olemme ehdottaneet lakiin muutoksen siten, että asuntohallitus edelleen hyväksyy hakemuksesta lainan korkotukilainaksi, ja tämä merkitsee silloin sitä, että tästä aukeaa samalla myös valitustie, koska valtion viranomainen on silloin vastuussa.

Mutta, arvoisa puhemies, tässä yhteydessä en jälleen kerran malta olla mainitsematta sitä ongelmaa, joka tämänkin asian valiokuntakäsittelyssä tuli esille, eli se, millä periaatteilla valtionhallintoa tällä hetkellä suomalaisessa yhteiskunnassa puretaan. Monissa asiantuntijalausunnoissa tuli esille, että nimenomaan asuntohallitus olisi oikea viranomainen valvomaan sitä, että tuki kohdennetaan oikein, mutta — ja se suuri mutta — on se, että asuntohallitusta ei enää ole 1.12.93 jälkeen.

Asuntorahastolla ei ole riittäviä resursseja tämän valvomiseen. Apulaisoikeuskansleri kiinnitti omassa lausunnossaan juuri tähän huomiota, ja sen vuoksi vastalauseessamme on lause, jossa edellytämme, että asuntorahasto saa riittävät resurssit tätä tehtävää varten.

On myös erittäin hyvä ja myös tulevaisuuteen suuntautuva asia, että valiokunta voi yksimielisesti esittää ponnellen siitä, että hallitus ryhtyy pikaisesti selvittämään, miten kansalaisten oikeussuojakeinoja tulisi kehittää, kun viranomaisten aiemmin hoitamia tehtäviä siirretään yksityisoikeudellisten oikeushenkilöiden hoidettavaksi. Minun mielestäni hallituksen tulisi ottaa tämä ohjenuorakseen. Tuskin tässä on ensimmäinen eikä viimeinenkään kohta, jossa törmäämme siihen, että näennäisesti hyvän asian,

byrokratian purkamisen, nimissä ollaan viemässä kansalaisilta yhdenvertaisuus ja oikeussuoja.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Tässä asiassa on kyllä tarkoin punnittava etuja ja haittoja, joita tämä lakiesitys tuo tullessaan. Kun me olemme havainneet esimerkiksi velkaneerauslaista, kuinka se byrokratian rattaissa etenee hitaasti ja kuinka tämä korkotukijärjestelmä myös etenee hitaasti sillä systeemillä, että valtion viranomaiset tekevät päätöksiä, niin hyvin tärkeä ja keskeinen pyrkimys on se, että tämä järjestelmä saadaan pyörimään sillä tavalla, että se, joka korkotukea tarvitsee, nopealla käsittelyllä myös sitä saa, jolloin se vaikuttaa. Siinä vaiheessa, kun ollaan jo konkurssissa, se on jo turhaa.

On selvää, että epäoikeudenmukaisuutta saat-
taa esiintyä. Pankkeissa saattaa olla, että pankinjohtaja antaa korkotukea sillä perusteella, jos joku hänen tuttavansa sitä tarvitsee, vaikka ei olisi perusteitakaan, ja taas päinvastoin. Sama systeemi on kuitenkin poliittisessa päätöksenteossa. Asuntohallituksessa monta kertaa päätökset tehdään sen mukaan, kuinka joku keskustalainen on mukana antamassa suositustaan siitä, että korkotukea voidaan antaa tai ei. Suo siellä, vetelä täällä.

Joka tapauksessa vaikka on riski, että epäoikeudenmukaisuuksia tapahtuu tämän järjestelmän puitteissa, se on kuitenkin ainoa keino, millä tavalla nopeutetaan tätä käsittelyä, ja siitä se hyöty sitten ihmisille kertyy. Eli minä kyllä katson, että tämä sosialidemokraattien vastalause on tarpeeton. Jos havaitaan ongelmia, niin niihin voidaan puuttua, mutta kyllä tämä hallituksen pyrkimys on mielestäni hyvä, ja siihen suuntaan on mentävä, eli nopeutetaan käsittelyä ja byrokratiaa poistetaan. Virheet voidaan sitten jälkikäteen katsoa, jos ne ovat kohtuuttomia, mutta näin asian näkisin olevan.

Ed. K o r v a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tästä valiokunnan mietinnöstä käy ilmi keskeinen ongelma eli kysymys siitä, millä tavalla varmistetaan korkotuen hakijoiden ja saajien tasavertainen kohtelu. Valiokunnan mietinnössä tähän ei kuitenkaan esitetä ratkaisua muuten kuin todetaan, että valtioneuvoston tulisi tämä asia täsmällisillä säännöillä hoitaa.

Valiokunnan puheenjohtaja lähti pois. En voi häneltä sen vuoksi kysyä, mitä valiokunnassa tästä keskusteltiin, mutta ministeri on paikalla, jolloin voisin kysyä: Miten ministeriö ohjeillaan

aikoo tämän asian hoitaa niin, että loppuvat tällaiset puheet, että jotain hakijaa suositaan ja jonkun hakijan hakemus unohdetaan? Miten asia käytännössä hoidetaan? Periaate, että pankeista nopeasti tämä korkotuki myönnetään, on sinänsä hyvä, mutta epäily, että hakijoita ja korkotuen tarvitsijoita kohdellaan eriarvoisesti, kyllä pitäisi saada jo tässä käsittelyn vaiheessa pois.

Edustajat Rusanen ja Linnainmaa merkitään läsnä oleviksi.

Ministeri R u s a n e n : Herra puhemies! Kun tämä uusi järjestelmä, josta täällä tänään puhutaan, luotiin varsin nopean aikataulun puitteissa, tarkoitus oli tietenkin tukea ylivelkaantuneita perheitä, jotka eivät ilman tukea selviä asunovelkojensa korkojen maksamisesta.

Korkotukijärjestelmä, nyt käsittelyssä oleva malli, eroaa aikaisemmasta mallista hallintoratkaisultaan, ja nimenomaan kuten olen tästä keskustelusta täälläkin ymmärtänyt, niin on tarkoituksena sekä kansanedustajien että hallituksenkin näkökulmasta ollut laatia sellainen nopeatu tai nopeampi järjestelmä, joka ei toisi mukanaan niitä ongelmia, mitä viimekesäinen menettely sisälsi.

Kuten muistetaan, vuosi sitten meillä oli vastaavanlainen malli käytössä ja sen perusteella asuntohallitukseen saatiin 3 300 hakemusta, jotka ruuhkauttivat asuntohallituksen työn täysin. Näistä hakemuksesta tänä päivänäkin on vielä yli 10 prosenttia käsittelemättä ja taitaa olla niin, että jääkin käsittelemättä.

Näin ollen ei ollut tarkoituskaan keksiä mitään mallia, jossa viranomaisjärjestelyjen avulla asiaa pystyttäisiin sataprosenttisesti hoitamaan. Me tiesimme, että tätä ratkaisua käyttöön otettaessa sitä vastaan tullaan esittämään kritiikkiä ja epäilyjä erityisesti tasapuolisuuden toteuttamisesta. Mutta kun kysymyksessä on suhteellisen vähäiset määrät, joita voidaan hoitaa, ja suhteellisen vähäiset määrärahat, katsoimme, ettei missään tapauksessa ole tarpeen eikä tarkoituksenmukaista ryhtyä kehittämään uusia byrokraattisia järjestelmiä tai palkkaamaan uutta henkilökuntaa.

Luonnollisesti asian valmisteluvaiheessa käytiin kuntakierros läpi. Kunnat eivät myöskään ole halukkaita ottamaan lisätehtäviä, koska se henkilökunta, jolla olisi tarpeellista asiantunte-

musta tämän asian hoitamiseksi, eli lähinnä asumistuki- ja toimeentulotukiviranomaiset, ovat nykyisen taloudellisen tilanteen takia ja ennestäänkin täysin ylityöllistettyjä. Uusien virkailijoiden palkkaamista enempää valtiolle kuin kunnillekaan ei haluttu ehdottaa. Kun nopea hakemusten käsittely vaatisi tietysti hirveästi lisää henkilökuntaa, joka vielä olisi koulutettava tähän, päädyttiin sitten kaikkien näiden toimenpiteiden ratkaisuna tähän malliin, jossa luottolaitos velkoo korkotuen ilman edeltävää viranomaispäätöstä selvitettyään ennen tätä tukikehitysohjelmien täyttymisen.

Itse asiassa ratkaisu hallinnollisesti on vähän samantapainen kuin asp-korkotukijärjestelmissä tänäkin päivänä. Tosin tietysti asp-järjestelmässä ei ole kattoa määrärahalle niin kuin tässä järjestelmässä, ja se asettaa tämän toiseen valoon.

Luottolaitokset eivät vastustaneet tätä ehdotusta eivätkä tietääkseni ole myöskään vaatineet lisäkorvausta järjestelmän käyttöönotosta.

Miten asiassa tästä edetään? Tukiperusteet on tarkoitus tehdä niin tarkkaan säännöksillä lukukoonlyödyiksi, ettei luottolaitoksille itse asiassa jäisi kovin suurta harkitsemisvaltaa. Hyväksymisperusteita koskevassa valtioneuvoston päätöksessä tulee olemaan laskukaava, jonka tuloksena saadaan korkotukilainan suuruus varsin mekaanisesti määriteltä. Samoin hyväksymislomakkeessa säädettäisiin yksiselitteisesti tuen epäämisperusteet.

Näin uskon, että tukimenettely saadaan myös asiallisesti vastaamaan varsin pitkälti asp-korkotukimenettelyä. Erokseksi jää se, minkä jo totesin, että hyväksymisvaltuus on tässä tapauksessa rajoitettu.

Viranomaiskontrolli tällä mallilla, joka on siis hätäapuratkaisu ja poikkeuksellinen ratkaisu poikkeuksellisia oloja varten, tulee olemaan jälkikäteisvalvontaa hyvin pitkälle. Asuntohallitus tulee suorittamaan sekä pistokoevalvontaa että systemaattisempaa, suurempiin lainoihin kohdistuvaa valvontaa.

Kunnan viranomaiset vahvistavat tarvittaessa tuloja ja varallisuutta koskevat selvitykset, joten tulokannavaraisissa tapauksissa tämäkään ei jää luottolaitoksen tehtäväksi.

Kun valtiontaloudellisista syistä ei ole voitu ehdottaa arviomäärärahaan pohjautuvaa käytäntöä, hyväksymisvaltuus on jouduttu rajamaan. Kuten hallituksen esityksen perusteluista käy ilmi, ympäristöministeriö jakaa hyväksymiskiintiöt päätöksellään.

Lain voimaantulon jälkeen on tarkoitus laatia asiaa täydentävät asetukset ja valtioneuvoston päätös, asuntohallituksen tehtävänä on laatia hakemuslomakkeet, joten uskon, että nopein aikataulu, jolla tässä päästään etenemään, toteutuu siten, että ehkä elokuussa ollaan siinä valmiudessa, että voidaan ensimmäisiä hakemuksia käsitellä.

Ed. Myllyer (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivon tietysti, että tässä ei tule olemaan ongelmia. Mutta todellakin kysymys on rajatusta määrärahasta ja tiedämme, että korkotuen tarvitsijoita on paljon, ja sitten tähän liittyy vielä se, että ne jotka ensimmäiseksi ennättävät korkotukea hakea, sen siinä järjestyksessä saavat. Kun pankkikohtaisesti mahdollisuutta myöntää korkotukia on suhteellisen vähän, ei voi olla tulematta mieleen se, millä perusteella jako tapahtuu. Vaikka miten tiukat säännöt ja rajat korkotuen jakamiselle laitetaan, kuitenkin kun tästä ei ole valitustietä ja tilannetta tarkkaillaan vain pistokokein, ei voi välttyä siltä ajatukselta, että nyt ollaan menossa sellaiselle tielle, joka todella vakavasti asettaa ihmiset eriarvoiseen asemaan.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Mielestäni ministeri Rusanen ei käyttänyt riittävän paljon aikaa asian valmistelun yhteydessä sen seikan selvittämiseen, mitä merkitsee, kun toimeentulotuen, tässä tapauksessa korkotuen, jakaminen privatisoidaan. Siinä on hyvin suuria oikeusturvaongelmia, ja oikeuskanslerin ja tässä tapauksessa apulaisoikeuskanslerin toimiessa valtioneuvoston istunnossa asian laillisuuden valvojana tähän asiaan ei kiinnitetty mitään huomiota sen takia, että siinä ei huomattu olevan tätä ongelmaa.

Mutta valiokunnan suorittamassa apulaisoikeuskanslerin kuulemisessa tämä ongelma tuli hyvin selvästi esille, ja myöskin oikeusviranomaiset nyt näkevät tämän ongelman. Mielestäni valtioneuvoston täytyy välittömästi ryhtyä toimenpiteisiin sen seikan turvaamiseksi, että oikeusturva ja tasavertaisuus toteutetaan. Se ei nimittäin toteudu, ministeri Rusanen, itsestään, vaan valiokunnan mietintöön on lisätty perustelulausuma, jonka mukaan teidän on suoritettava lainsäädäntöä varten toimenpiteitä niin, että se tultaisiin turvaamaan.

Ministeri Rusanen: Herra puhemies! Tämä näkökohta on todellakin kirjattu valio-

kunnan mietintöön ja sen mukaisesti tullaan luonnollisesti menettelemään ja selvittämään tätä asiaa. Mutta niin kuin jo sanoin, kysymyksessä on nopealla aikataululla pikaratkaisuna tehty malli, jota toivottavasti ei tarvitsekaan käyttää kuin muutaman lähivuoden tai lähikuukauden ajan, ja ei ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi ryhtyä sen hetken asioiden eteenpäinviemiseksi järjestämään uutta byrokratiaa.

Voi olla, että näitä epäkohtia, mitä täällä kansanedustajien puheissa on korostettu, pääsee syntymään. Ne on kuitenkin koetettava rajoittaa mahdollisimman vähäisiksi. Uskon, että siinä asiallisessa hädässä, mikä pankin tiskillä pankin virkailijan ja asiakkaan välillä on, pahimmat tapaukset varmasti pystytään ratkomaan tätäkin tietä käyttäen.

Mutta totta on, että varmasti väliinpuotoajata-pauksia pääsee syntymään. Mielestäni kuitenkin poikkeuksellisissa oloissa tällainen nopea ratkaisu on parempi keino kuin ryhtyä tekemään raudanlujaa ja kaikkia esteitä poistavaa järjestelmää, johon ei sitten kuitenkaan taloudellisia varoja olisi käytettävissä.

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä en kyllä ymmärrä ed. Seppäsen huolta tästä korkotuen privatisoitumisesta. Millä tavalla se poikkeaa siitä korkotuen privatisoinnista, jota pankit harrastavat asplainojen osalta tai harrastivat opintolainojen osalta silloin, kun opiskelijat vielä ottivat lainaa? Johtuu-ko ed. Seppäsen huoli siitä, että pankit tekevät valikointia? Valikointia pankit ovat kyllä tehneet myöntäessään lainoja tähänkin saakka ja osaltaan ovat tehneet sitten valikoinnissaan vääriä ratkaisuja, myöntäneet lainoja sellaisille, joille ei olisi pitänyt myöntää.

Ed. Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin korostan, kuten ministeri Rusanen, tämän järjestelmän nopeutta ja joustavuutta. Se malli, jota valiokunnassa vähemmistöön jääneet esittävät vastalauseessaan, meillä on ollut olemassa ja johtanut siihen, että hakemusten käsittely on venynyt. Kuten ministeri aiemmin totesi, vieläkin osa viime vuoden hakemuksista on käsittelemättä.

Tässä pyritään nopeuteen ja joustavuuteen, mutta ei se kuitenkaan tarkoita sitä, mihin ed. Myller viittasi, että varat myönnettäisiin hakemusjärjestyksessä. Kyllä tässäkin hakujärjestelmä tulee kullakin pankilla olemaan, ja pankit tietysti tekevät ratkaisunsa. Pankit tekevät rat-

kaisut niiden hakijoiden joukosta, joiden lainat mahtuvat niiden kriteerien sisälle, jotka tässä on asetettu tai tullaan valtioneuvoston päätöksessä asettamaan. Itse asiassa näillä kriteereillä on sekä ylä- että alaraja.

Jos ajatellaan järjestelmää sen kannalta, onko tämä oikeudenmukainen, kun ajatellaan, että taustalla on yhteiskunnan varoja, niin on korostettava sitä, että tätä tukeahan ei tulla myöntämään täysin toivottomille lainatapauksille. Tässä suhteessa voidaan sanoa, että kaikkein vaikeimmassa asemassa oleville tätä tukea ei edes myönnetä, vaan sellaisiin lainoihin, joissa katsotaan, että tämä korkotuki voisi todella auttaa ja toimia ennalta ehkäisevänä järjestelmänä sille, ettei tule umpikujatilanteita tai tule pakkohuuto-kauppatilanteita.

Itse asiassa koko tämä järjestelmähän vastaa sitä, mitä tässäkin salissa on usein viimeisen parin vuoden aikana korostettu, että pankkitukea pitää jakaa ei pelkästään pankeille vaan myös tukea suoraan velallisia ja tällä tavalla ennalta ehkäistä myös pankkituen tarpeen kasvua.

Ed. Alho merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä ihmettelen ensiksi sitä asiaa, että meillä on vielä näin huomattava määrä viimevuotisia hakemuksia käsittelemättä. Mielestäni kansalaiset eivät ole millään muotoa yhdenvertaisessa asemassa, jos osan anomukset käsitellään ja osan ei. Siinä mielessä byrokratia toimii kyllä huonosti.

Toinen asia, mitä hämmästelen, on se, että tämän lain valmistelu jotenkin on yllättävä ja nopea toimenpide. Teillä on ollut vuosi aikaa miettiä parempaa ratkaisua. Tältä osin kiitän vain ministeri Rusasta siitä, että ei ole pitäyditty siihen hallituksen esityksen tekstiin, joka oli huono, vaan on myöskin hallituksessa oltu valmiita hyväksymään valiokunnan esittämät parannukset ja tältä osin halua on ollut enemmän kuin valmistelussa ilmeisesti ministerillä käytöissä virkamiehien kykyä.

Mitä tulee ed. Ukkolan puheenvuoroon, niin nyt on kysymys siitä, että nyt tehdään päätöksiä olemassa olevasta lainakannasta, kun asplainoissa kysymys on siitä, että ihmiset tietävät, mitkä ovat ehdot. Nyt olemassa olevan kannan suhteen tulee ongelmia sen takia, että pankinjoh-

tajat saattavat vaatia korkotuen saamisen ehtona asiakkaita suostumaan huonompiin ehtoihin, kuin heillä papereissaan on, eli saatetaan mennä siihen, että nostetaan korkoa, jotta tämä korkotuki saataisiin jaettua tasan pankin ja saajan kesken. Tämä vaara on olemassa.

Toinen vaara on se, mikä oli aikaisemmin esillä, että pankinjohtajien suosikit saavat niitä, jotta kätkeäisiin ne virheet, joita pankinjohtajat ovat tehneet. Eli ne, joille nämä kuuluisivat, eivät saa, mutta pankinjohtajien väärin perustein myöntämät lainat, joista saattaa tulla hoitamattomien luottojen luottotappioita, yritetään epätoivoisessakin tilanteessa pelastaa tällä tavalla, että pankinjohtajat eivät joutuisi omassa suoritepalkkauksessaan kielteiseen asemaan.

Kyllä tähän, ed. Ukkola, liittyy tämän tyyppisiä oikeusturvaan liittyviä kysymyksiä, joita ei liity viranomaisen myöntämään toimeentulotukeen.

Ed. Särkijärvi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En muista, oliko ed. Seppänen valiokunnassa silloin paikalla, kun nimenomaan keskusteltiin hakemusten pitkistä käsittelyajoista. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan siellä oli sen verran työvoimaa ja hakemuksia on käsitelty sen verran, että voitiin laskea, että keskimäärin yksi tunti on yhden hakemuksen käsittelyaika. Tältä pohjalta mietintöä kirjoitettaessa tai ainakin keskustelussa kiinnitettiin huomiota siihen, että aika paljon riippuu siitä, kuinka asuntohallitus osaa kirjoittaa omat kaavakkeensa, niin että siellä ei tarpeettomia asioita kysellä, vaan saadaan oleelliset asiat esille ja sellainen yksinkertainen järjestelmä, jossa kaavakkeita ei tarvitse palauttaa täydennettäväksi, niin kuin viimevuotisessa järjestelmässä on tapahtunut.

Se todellakin pitää paikkansa, mitä ed. Seppänen sanoi siitä, että tämä on itse asiassa täsmäpankkitukea, joka on kaikkein parhaita pankkitukea, mitä ilmeisesti tähän mennessä on maksettu. Sitä annetaan vain niille ihmisille, jotka pystyvät hoitamaan juuri tämän tuen avulla oman lainansa. Siinä on tietysti myös se hyvä puoli, että he säilyttävät omat asuntonsa tämän seurauksena.

Ed. Hautala: Arvoisa puhemies! Minun mielestäni oikeusturvakeinojen puuttuminen tästä laista on suuri ongelma. Jos olisin ollut valiokunnassa paikalla, kun mietintö hyväksyttiin ja demarit jättivät vastalauseensa, olisin

kyllä yhtynyt erityisesti tältä osin siihen vastalauseeseen ja kannatan näitä pykälämuutoksia, joita tähän liittyy. Mielestäni on ongelma, että tukipäätöksestä, jonka pankki tekee, ei voi valittaa. Jos asuntohallitus tai asuntorahasto päätöksen tekisi, siitä voisi valittaa. Katson, että tässä tilanteessa pankit eivät nauti kansalaisten luottamusta, niin että niiden kautta juuri tällä tavalla voitaisiin kanavoida verovaroja.

Ed. Alaranta: Arvoisa puhemies! Keskustelussa on tullut esille jo monia käytännön ongelmia, jotka tähän asiaan liittyvät, byrokraattisia, ja ed. Seppäsen mielestä eräitä ideologisia ja periaatteellisiakin ongelmia. Eräs on jäänyt kuitenkin kokonaan käsittelemättä. Olen lukenut näitä papereita, eikä sitä ole hallituksen esityksessä eikä sitä ole valiokunnan mietinnönsäkään. Se on se ongelma, joka on todella ruohonjuuritasolla, ihmisten tasolla: Eräät kunnat nimittäin tekevät nyt sellaisia asumistukipäätöksiä, että korkotuki katsotaan asumistukea vähentäväksi tuloksi. Eli yhteiskunta todella antaa toisella kädellä ja ottaa toisella. Jos näin pääsee jatkossakin tapahtumaan, ollaan siinä tilanteessa, mitä ed. Aittoniemi täällä aikaisemmin kuvasi toteamuksella, että suo siellä, vetelä täällä. Tähän toivoisin ministeriön kiinnittävän huomiota.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Kertomus niistä jatkotoimenpiteistä, joihin Eduskunnan tekemät muistutukset ja ehdotukset Wärtsilä Meriteollisuus Oy:n toiminnan tukemisesta valtion ja valtionenemmistöisten osakeyhtiöiden varoin ja toimenpitein ovat antaneet aiheita (K 7)

Valiokuntaan lähettäminen

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Katselin tätä kertomusta, mutta minä en valitettavasti oikein tiedä, mitä tämä tarkoittaa ja mihin se pyrkii.

Meillähän on Wärtsilä Meriteollisuuden kon-

kurssiin liittyvistä asioista ollut paljon virallista tutkintaa. Muun muassa Suomen maaseudun puolueen eduskuntaryhmä marraskuussa 90 teki tutkintapyynnön Uudenmaan läänin poliisitar-kastajalle siitä, onko valtion vastuita käytetty väärin tässä asiassa. Se aikanaan meni Helsingin poliisilaitoksen tutkittavaksi ja siirtyi sieltä ehkä keskusrikospoliisin talousrikosyksikölle. Myö-hemmässä vaiheessa, kun tutkinnasta ei kuulu-nut mitään, tein eduskuntakyselyn, missä se lienee ollut. Silloin apulaisoikeuskansleri Pasa-nen heräsi ja anteeksipyyntöni ilmoitti, että hän on tehnyt tuon tutkintapyynnön ja tutkintapöy-täkirjan johdosta syyttämättäjättämispäätöksen ja katsonut, että asiat ovat aivan kunnossa. Tähän asiaanhan liittyy myös oikeusasiamiehen tekemä tutkintapyyntö, joka on rinnakkainen SMP:n eduskuntaryhmän tutkintapyynnön kanssa. Kun syyttämättäjättämispäätös tuli oi-keuskanslerinvirastolta, niin se ei sano kyllä yhtään mitään. Koko Wärtsilä Meriteollisuuden epäiltyjen väärinkäytösten tutkinta on täysin solmussa. Me emme enää tiedä, minkä tutkinnan ja minkä tutkintapöytäkirjan perusteella loppu-jen lopuksi toimenpiteistä luopumispäätös on oi-keuskanslerinvirastossa tehty.

Tästä syystä olen ajatellut, että kesän aikana täytyy uhrata kesälomaansa, ottaa nämä paksut pöytäkirjat ja asiantuntemuksella, sanoisin, ryh-tyä niitä selvittelemään, että jossakin vaiheessa nähtäisiin, missä tässä asiassa mennään ja mikä

on yhteiskunnan intressi. Tässä on Wärtsilä Meriteollisuuden osalta ja sen konkurssiin liit-tyen selvä salailun maku, jonka viimeisenä luk-kona on oikeuskanslerinvirasto, jossa kaikki asiat kaatuvat yleensä siihen, että katsotaan, että ei ole aihetta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovainvaliokuntaan.

5) Valtiovainvaliokunnan mietintö n:o 19 (HE 67)

pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuk-sen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysis-tuntoon.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava varsi-nainen täysistunto on ensi maanantaina kello 14. Valtioneuvoston kyselytunti on tänään kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 13.45.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

